

Հայ-ռուսական հարաբերությունները ՀՀ ԱԺ 2026 թ. ընտրությունների նախաշեմին

ԱՌՎԱԿ կենտրոնի մեկնաբանությունը, 21.05.2026 թ.¹

Անտրագիա

ԱՌՎԱԿ-ը վերլուծում է Երևանի և Մոսկվայի միջև հարաբերությունների աննախադեպ սրումը, որի խթան հանդիսացան «ԵՄ-Հայաստան» երևանյան գազաթնաժողովը և դրանում Ուկրաինայի ղեկավարության մասնակցությունը: Դիտարկվում են դաշնակցային պարտավորությունների համակարգի ապամոնիտինգի գործընթացը, Հայաստանի՝ ՀԱՊԿ-ից և ԵԱՏՄ-ից դուրս գալու ռիսկերը, ինչպես նաև ՌԴ 102-րդ ռազմակայանի լուծարման հեռանկարները: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում Մոսկվայի ինտեգրոն ռազմավարության կործանարար դերին, որը, անտեսելով հայ հասարակության հոգեբանական ճգնաժամն ու գոյաբանական տագնապները, փաստացի նպաստում է գործող վարչակարգի հակառուսական կուրսի լեգիտիմացմանը: Դիտարկվում են քաղաքական-տնտեսական ճնշման մեխանիզմները և դրանց անարդյունավետությունը թուրք-ադրբեջանական աճող էքսպանսիայի պայմաններում: Եզրակացություն է արվում այն մասին, որ Հայաստանում կայանալիք խորհրդարանական ընտրությունները կդառնան «ռուբիկոն», որը կորոշի հանրապետության վերջնական աշխարհաքաղաքական ընտրությունը:

Բանալի բառեր. Հայաստան, Ռուսաստան, աշխարհաքաղաքական վերանայում, ՀԱՊԿ, ԵԱՏՄ, Ն. Փաշինյան, տարածաշրջանային անվտանգություն, Հարավային Կովկաս, համակարգային ճգնաժամ, վարահության ճգնաժամ, 2026 թվականի խորհրդարանական ընտրություններ:

1. Երևանյան գազաթնաժողովը որպես դիվանագիտական խզման խթան

Երևանի և Մոսկվայի միջև փոխհարաբերություններն այժմ թևակոխում են կրիտիկական սրման փուլ, որը նմանը չի ունեցել նորագույն պատմության մեջ: Դիվանագիտական ոլորտում կործանարար գործընթացների հերթական խթան հանդիսացավ Հայաստանի մայրաքաղաքում կազմակերպված «ԵՄ-Հայաստան» գազաթնաժողովը, որը բացվեց 04.05.2026-ին: Այս միջոցառումը ռուսական արտաքին քաղաքական գերատեսչության կողմից ընկալվեց որպես հակառուսական թեզերի հնչեցման հերթական ամբիոն: Կրեմլում հատկապես ցավոտ արձագանք առաջացրեց երևանյան հանդիպմանը Վ. Զելենսկու ներկայությունը, ում հարձակումները ՌԴ հասցեին, որոնք հնչեցին երկու երկրների համար սրբազան Հաղթանակի օրվա նախաշեմին, դիտարկվեցին որպես դաշնակցային էթիկայի և ընդհանուր պատմական հիշողության հանդեպ ցուցադրական արհամարհանք:

Ռուսական կողմի գնահատականներով՝ Հայաստանի բարձրագույն ղեկավարությունը թույլ է տվել «ստանձնած պարտավորությունների» կոպիտ խախտում, որոնք վերաբերում էին ցանկացած հակառուսական դեմարշներից ձեռնպահ մնալուն: Ըստ ամենայնի, ՌԴ արտաքին քաղաքական գերատեսչությունը հղում է անում 01.04.2026-ին Մոսկվայում կայացած Ն. Փաշինյանի և Վ. Պուտինի բանակցությունների արդյունքներին, որոնց ընթացքում Հայաստանի վարչապետը, հավանաբար, երաշխիքներ է տվել սպասվող երևանյան ֆորումում թշնամական օրակարգի բացակայության վերաբերյալ: Սակայն

¹ Նյութի բնօրինակը (ռուս.) հրապարակվել է մեր կայքէջում 13.05.2026 թ.:

հարկի» անխուսափելի վճարում «արևմտյան համակարգողներին», ինչը կնշանավորվի ՌԴ-ի հետ դաշնակցային կապերի վերջնական ապամոնտաժմամբ և ՀԱՊԿ-ից դուրս գալու դեմարշով: Այս գործընթացի տրամաբանական ավարտը տեսնվում է ռուսական սահմանապահ զորակազմերի արագացված տարհանմամբ և ՌԴ 102-րդ ռազմակայանի լուծարմամբ: Իր կողմից Մոսկվան, հավանաբար, կնախաձեռնի սիմետրիկ սահմանափակումներ, ներառյալ հանրապետության հեռացումը ԵԱՏՄ-ից և էներգետիկ ու առևտրատնտեսական ոլորտներում արտոնյալ ռեժիմների արմատական վերանայումը: Նման սցենարը կանխատեսում է անցում ժամանակավոր սառեցումից դեպի խորը ինստիտուցիոնալ առճակատման փուլ, որը համեմատելի է ՌԴ-ի՝ մերձբալթյան երկրների կամ Մ. Սահակաշվիլու կառավարման շրջանի Վրաստանի հետ խզման ամենակործանարար օրինակների հետ:

4. Անվտանգության դիվերսիֆիկացումը Բաքվի և Անկարայի հետ հարաբերությունների կարգավորման միջոցով

Եթե նախկինում Կրեմլի կուլիսներում և Սմոլենսկյան հրապարակում արտաքին քաղաքական ռազմավարությունը հիմնված էր Երևանի պրոռուսական կողմնորոշման անայլընտրանքայնության «աքսիոմատիկ համոզմունքի» վրա, որը թելադրված էր անվտանգության երաշխիքների պակասով և թշնամական շրջապատի առջև էներգետիկ խոցելիությամբ, ապա այժմ ռուսական վերնախավը ակնհայտորեն կորցրել է այդ վստահությունը: Արագացնելով Բաքվի և Անկարայի հետ երկխոսության կարգավորումը՝ Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության ճանաչման և Ցեղասպանության միջազգային ճանաչման հարցի փաստացի նսեմացման միջոցով, պաշտոնական Երևանը ձգտում է հերքել ռուսական ռազմական զորակազմի հնարավոր դուրսբերմանն ուղեկցող էկզիստենցիալ ռիսկերի մասին թեզը: Նման մարտավարությունը կոչված է Մոսկվային զրկել անփոխարինելի արբիտրի կարգավիճակից և հող նախապատրաստել վերջնական աշխարհաքաղաքական վերանայման համար: Դրան զուգահեռ, Ն. Փաշինյանի քաղաքական թիմը պատրաստակամություն է հայտնում սահմանների տոտալ «ապահերմետիկացման»՝ հանուն Անկարայի և Բաքվի հետ առևտրատնտեսական և էներգետիկ ոլորտներում համատեղ նախագծերի իրականացման: Նման ռազմավարությունը հետապնդում է ռեսուրսային բազայի և սպառման շուկաների դիվերսիֆիկացման նպատակ, ինչը, ըստ Երևանի մտահղացման, պետք է բնակչության աչքում չեզոքացնի ԵԱՏՄ-ից դուրս գալու հետևանքով մեկուսացման էկզիստենցիալ սպառնալիքի մասին թեզը: Միաժամանակ, փոխկապակցված տեղեկատվական ռեսուրսների միջոցով ակտիվորեն տարածվում է հարավկովկասյան «խաղաղության օրակարգի» նկատմամբ Արևմուտքի «անսասան երաշխիքների» մասին նարատիվը: Դրանով իսկ ձևավորվում է առանց ցավի աշխարհաքաղաքական վերանայման և հանրապետության՝ եվրոատլանտյան կառույցներին (ԵՄ, ՆԱՏՕ) արագացված ինստիտուցիոնալ ինտեգրման հնարավորության պատրանքը:

5. Մոսկվայի կոշտ ճնշման քաղաքականության անարդյունավետությունը

Միևնույն ժամանակ, խնդրի առանցքային ասպեկտը ոչ այնքան Ն. Փաշինյանի կողմից հռչակված կողմնորոշիչների իրատեսական լինելն է, որքան այն գործիքակազմի արդյունավետությունը, որի միջոցով հայ հասարակությանը հրամցվում է ռուսական վեկտորին լիարժեք այլընտրանքի գոյության պատրանքը: Հանրապետության գործող ղեկավարությունը բավականին հաջողությամբ հանրային գիտակցության մեջ ներդնում է առանց Մոսկվայի ավանդական աջակցության անվտանգության ռեժիմի և տնտեսական բարօրության պահպանման հնարավորության մասին խոսույթը: Ռուսական քաղաքական վերնախավը և փորձագիտական հանրությունը, իրենց հերթին, ոչ անհիմն կերպով շեշտադրում են նման հայեցակարգերի «*ուրոպիստական*» բնույթը, որոնք հղի են պետականության համար գոյութենական վտանգներով: Այնուամենայնիվ, ստեղծված հանգամանքների պարադոքսալությունն այն է, որ գործնական մակարդակում հենց Մոսկվայի քայլերն են կանխորոշում դաշնակցային հարաբերությունների խզման կողմնակիցների թվի աճը: Ռուսական կողմի վարքագծի նման գիծը քաղաքացիների ընկալման մեջ լեգիտիմացնում է Երևանի կողմից իրականացվող կուրսը, որն ուղղված է աշխարհաքաղաքական կողմնորոշիչների վերջնական վերանայմանը:

Մեծապես հենվելով ռուսական կողմի կործանարար և քաղաքական զգայունությունից զուրկ քայլերի ու հռետորական ուղերձների վրա՝ Ն. Փաշինյանի թիմը և նրան սատարող հայաստանյան արևմտամետ ՀԿ-ները հասարակության մեջ ավելացնում էին աշխարհաքաղաքական վեկտորի փոփոխության կողմնակիցների թիվը: Դրանով նրանք դաշտ էին բացում հայաստանյան իշխանության մանևրների համար, որը հաջողությամբ գեներացնում էր խոսույթներ այն մասին, թե հենց Մոսկվայի անտարբեր վերաբերմունքը հայ հասարակության հոգեբանական ճգնաժամի, մտահոգությունների ու տագնապների նկատմամբ, որոնք հատկապես սրվել էին 2020 թ.-ից հետո, ստիպում է հանրապետության ղեկավարությանը պատմական հիշողությունից, դարավոր ազգային «կարծրատիպերից» ծայրահեղ ցավոտ հրաժարման գնով ընդունել «խաղաղության օրակարգը» թուրք-ադրբեջանական առավելապաշտական պայմաններով, որոնք ենթադրում են, ի թիվս այլոց, Մոսկվայի՝ որպես տարածաշրջանային հարաբերությունները հավասարակշռող գործոնի դերի արժեզրկում:

6. Վստահության էրոզիան և անկեղծ երկխոսության դեֆիցիտը

Ընդհանուր առմամբ, հենց Մոսկվայի կործանարար գիծն է հաճախ հանդիսանում «Ն. Փաշինյանի հակառուսական կուրսի» ընտրազանգվածի ընդլայնման խթանը: Անտեսելով սեփական պատասխանատվության բաժինը՝ ռուսական վերնախավը նախընտրում է հղում անել «կոլեկտիվ Արևմուտքի» մեքենայություններին և ազդեցության նեղ խմբերի գործունեությանը, որոնք տարածում են «*ռուսապոյաց խոսույթներ*»: Նման հռետորական

պարադիգման կանխավ անարդյունավետ է թվում, քանի որ այն արմատապես նեղացնում է Մոսկվային հավատարիմ ընդդիմադիր ուժերի մանևրելու դաշտը՝ զրկելով նրանց միջպետական կապերի համակարգային դեգրադացիայի պատճառները և վստահության ճգնաժամ ծնած փոխադարձ սխալները օբյեկտիվորեն ձևակերպելու հնարավորությունից: Որպես հետևանք, հայ հասարակության մեջ աճում է կուտակային դժգոհությունը ՌԴ վարքագծից, որը խուսափում է կողմերի էկզիստենցիալ տագնապները հաշվի առնող անկեղծ երկխոսության հաստատութենականացումից: Ռուսաստանի իշխանությունների և փոխկապակցված փորձագիտական շրջանակների գերիշխող դիրքորոշումներում հայ հասարակությունը նախկինի պես ֆիքսում է արհամարհական վերաբերմունքի դրսևորումներ և քաղաքական-տնտեսական ճնշման գործիքակազմի կիրառում, ինչը միայն արագացնում է աշխարհաքաղաքական վերանայման գործընթացը:

Միևնույն ժամանակ, նման կործանարար ազդակները սիմետրիկ մերժում են առաջացնում ինչպես եվրոատլանտյան ինտեգրման հետևորդների, այնպես էլ հասարակության այն շերտերի մոտ, ովքեր թուրք-ադրբեջանական հավակնություններին հաճոյանալու նպատակով արագացված աշխարհաքաղաքական խզումը դիտարկում են որպես ուղղակի սպառնալիք ազգային սուբյեկտայնությանը: Աճող առճակատման պայմաններում լուսանցք են մղվում նույնիսկ ռուսական փորձագիտական շրջանակների այն հազվադեպ սթափ գնահատականները, որոնք մատնանշում են կոշտ ճնշման քաղաքականության անարդյունավետությունը, որն անտեսում է հայ հասարակության մեջ առկա խորը հոգեբանական ճգնաժամը: Մոսկվայի նման ռազմավարությունը, որն ակամա սնում է ռուսատյաց տրամադրությունները, արմատապես հակասում է ռուսական վերնախավի հոչակած այն բանաձևին, ըստ որի՝ «*ՌԴ-ն հանրապետության ղեկավարությունը չի նույնացնում նրա ժողովրդի հետ*»: Չնայած այն հանգամանքին, որ այս թեզը տեսականորեն լայն հնարավորություններ է բացում Հայաստանի քաղաքացիական հասարակության հետ ուղղակի երկխոսության ինստիտուցիոնալացման համար, իրական քաղաքական պրակտիկայում այդ մեխանիզմը մնում է չիրացված՝ վերջնականապես կորցնելով իր ֆունկցիոնալությունը:

7. Սրբազան խորհրդանիշները և ռուսական տեղեկատվական քաղաքականության գաղափարական սխալները

Մոսկվայի քաղաքական զգայունության պակասի և հայ հասարակության հետ կառուցողական երկխոսություն կառուցելու անկարողության ակնառու պատկեր է Գարեգին Նժդեհի ժառանգության վարկաբեկման մշտական արշավը: Ռուսական մեդիա և փորձագիտական վերնախավը շարունակում է կործանարար մանիպուլյացիաները ազգային ինքնագիտակցության համար այս սրբազան կերպարի շուրջ՝ անտեսելով այն փաստը, որ Նժդեհի անհատականությունը մնում է անվիճելի արժեքային կողմնորոշիչ հենց

պատրվակով իրականացվում է ապրանքաշրջանառության վրա պլանաչափ ճնշում, որը լրացվում է խոշորագույն ռուսական հողիինգների նկատմամբ կուլիսային հարկադրանքով՝ նվազագույնի հասցնելու համագործակցությունը Հայաստանի տնտեսության իրական հատվածի հետ: Նման ռազմավարությունը, որը մատուցվում է որպես քաղաքական երկխոսության համակարգային դեգրադացիայի ֆոնին իրականացվող «նախազգուշական միջոցառումների» համալիր, գործնականում վերածվում է կործանարար հարվածի շարքային քաղաքացիների բարեկեցությանը: Դրանով իսկ Մոսկվան ականա լեգիտիմացնում է հակառուսական դիսկուրսը՝ տնտեսական գործիքակազմը վերածելով ռուսական վեկտորի նկատմամբ հայ հասարակության համակրանքի էրոզիայի խթանի:

9. Անվտանգության ճգնաժամը և ՀԱՊԿ մեխանիզմների կաթվածահար վիճակը

Ակնհայտ է, որ այս քայլերի սկզբնական նպատակը հանրապետության ֆինանսատնտեսական կայունության անայլընտրանքային երաշխավորի կարգավիճակի ակնառու հաստատումն էր, որի հնարավոր հեռացումը անխուսափելիորեն կհանգեցներ համակարգային կոլապսի և սոցիալական ցնցումների: Սակայն իրականում նման «նախազգուշական միջոցառումների» համալիրը հաճախ հանգեցնում է սպասվող իմաստների շրջանը՝ դառնալով հայ հասարակության մեջ ռուսական ռազմավարության իրական ուղղվածության վերաբերյալ խորը սկեպտիցիզմի խթան:

Այնուամենայնիվ, հակառուսական տրամադրությունների աճը որոշող և Մոսկվային հավատարիմ ուժերի քաղաքական գործիքակազմը արմատապես նեղացնող հիմնարար գործոնը մնում է անվտանգության ոլորտի համակարգային ճգնաժամը: Հանրապետության հանրային գիտակցությունը գտնվում է խորը հիասթափության մեջ, որը պայմանավորված է ոչ այնքան դիվանագիտական սառեցման սոցիալ-տնտեսական հետևանքներով, որքան տարածաշրջանային նոր սրացման սպառնալիքի առջև էկզիստենցիալ տազնապով: Հայ հասարակության ընկալման մեջ ՌԴ-ն դրսևորում է կամ քաղաքական կամքի պակաս, կամ անկարողություն՝ կանխելու այդ մարտահրավերները: Եթե 2020 թ. Մոսկվայի հեռավորությունը հակամարտությանը ուղղակի միջամտությունից դեռ փորձում էին լեգիտիմացնել «Ադրբեջանի միջազգայնորեն ճանաչված տարածքների» կարգավիճակի վկայակոչմամբ, ապա դրան հաջորդած դաշնակցի բացարձակ անգործությունը 2021–2023 թթ. ՀՀ ինքնիշխան սահմանների նկատմամբ ոտնձգությունների ակտերին ի պատասխան՝ հրահրեց անվստահության կուտակային էֆեկտ: Փոխադարձ աջակցության մեխանիզմների նման կաթվածահար վիճակը դարձավ բնակչության լայն շերտերի աչքում դաշնակցային պարադիգմի օրինաչափ վերագնահատման խթան:

Ադրբեջանական էքսպանսիայի դրսևորումները չարժանացան համարժեք արձագանքի ոչ Մոսկվայի կողմից, որը հանդիսանում է հանրապետության անվտանգության երաշխավորը համաձայն 1990-ականների հիմնարար պայմանագրերի, ոչ էլ ՀԱՊԿ

շրջանակներում, որի ինստիտուցիոնալ պարտավորությունները ուղղակիորեն թելադրում են ինքնիշխան սահմանների կոլեկտիվ պաշտպանություն: Դրան հաջորդած բլոկի երկրների առաջնորդների կողմից Բաքվի հասցեին հնչած հաճոյախոսական ժեստերը «տարածքային ամբողջականության վերականգնման» կապակցությամբ հայ հասարակության մեջ հրահրեցին վստահության խորը էրոզիա այդ կառույցի նկատմամբ: Սակայն կազմակերպության իմիջի իրական արժեզրկումը տեղի ունեցավ «սահմանների անորոշության» պատրվակով հայկական տարածքների պաշտպանությունից խուսափելու հետևանքով: Դրանով իսկ ռուսական վերնախավը բազմաթիվ քաղաքացիների աչքում ոչ միայն անտեսեց դաշնակցի սպասելիքները, այլև փաստեց ադրբեջանական կողմի ագրեսիվ նկրտումները կանխելու համար ներբլոկային կոնսենսուս ապահովելու անկարողությունը կամ անցանկությունը: Դրան զուգահեռ, հայ հասարակության լայն շրջանակներում ամրապնդվում է այն համոզմունքը, որ Մոսկվան միտումնավոր խուսափում է տարածաշրջանային կայունության ապահովման իր ուղղակի պարտավորությունների կատարումից՝ դե-ֆակտո առաջնահերթությունը տալով Բաքվի շահերին՝ ի վնաս իր «ավանդական դաշնակցի» հետ ռազմավարական փոխգործակցության:

Այս հարացույցում ակնառու նախադեպ է Հայաստանի մայրաքաղաքում Ն. Փաշինյանի վերջերս կայացած շփումը Վ. Զելենսկու հետ, որը հրահրեց ՌԴ-ի կողմից քննադատության կասկադ: Հայ հասարակության, այդ թվում նրա չափավոր պահպանողական շերտերի համար Մոսկվայի նման սելեկտիվ էմոցիոնալությունը զուրկ է թվում քաղաքական տրամաբանությունից: Հատկանշական է, որ ռուսական վերնախավը անտեսեց մեկ տասնօրյակ առաջ ուկրաինացի առաջնորդի այցը Գաբալա՝ Ի. Ալիևի հետ բանակցությունների համար, որոնց արդյունքը եղավ կողմերի ռազմատեխնիկական ոլորտում ռազմավարական գործընկերության հաստատության անցումը: Չնայած այն հանգամանքին, որ ուկրաինա-ադրբեջանական արագացված մերձեցումը և բարձրտեխնոլոգիական սպառազինության արտադրության ոլորտում կոոպերացիան կրում են ընդգծված հակառուսական բնույթ, Մոսկվան Բաքվի հասցեին սիմետրիկ սահմանափակումներից ձեռնպահ մնաց: Ռուսական իշխանության գործողություններում նման ոչ տրամաբանական լինելը և հետևողականության պակասը միայն խորացնում են վստահության ճգնաժամը և նպաստում հայ հասարակության մեջ կուտակային դժգոհության աճին:

10. Դաշնակցության վերակենդանացման վերջին հնարավորությունը

Վերոնշյալ տրանսֆորմացիաների համատեքստում ռուսական քաղաքական վերնախավի հղումը Երևանի ինստիտուցիոնալ պարտավորություններին ՀԱՊԿ շրջանակներում հասարակության մեջ հրահրում է մերժման օրինաչափ արձագանք: Մոսկվայի դիվանագիտական ճկունության նման պակասը արդյունավետորեն շահարկվում է իշխող վարչակարգի կողմից սեփական կուրսի օրինականացման համար: Ստեղծված հարացույցում

Ն. Փաշինյանի կողմից նախաձեռնված կազմակերպության հետ փոխգործակցության «սառեցման» ռազմավարությունը և դաշնակցային կապերի վերջնական խզման նախապատրաստումը քաղաքացիական հասարակության զգալի սեգմենտի կողմից ընկալվում է որպես հարկադիր և ռացիոնալ միջոց, որը թելադրված է պետական ինքնիշխանության պաշտպանության անհրաժեշտությամբ:

2023 թ.-ից հետո Մոսկվան, հանդես գալով որպես Երևանի անվտանգության անվանական երաշխավոր և ՀԱՊԿ առանցքային օղակ, օժտված էր իր խաթարված հեղինակության վերականգնման իրական ներուժով Բաքվի չդադարող էքսպանսիոնիստական հավակնությունների ֆոնին: Սակայն ռուսական արտաքին քաղաքական գերատեսչությունը նախընտրեց ձեռնպահ մնալ Ադրբեջանի տարածքային հավակնություններին ի պատասխան դաշնակցին աջակցության համարժեք բարձրաձայնումից: Հատկանշական է, որ ոչ կրեմլյան վերնախավը, ոչ բլոկի վերազգային կառույցները որևէ կերպ չեն արձագանքում հայաստանյան վարչապետի կողմից հնչեցվող տագնապալի կանխատեսումներին իր կուսակցության ընտրական ձախողման դեպքում լայնամասշտաբ ագրեսիայի անխուսափելիության մասին: Մինչդեռ ՌԴ-ի և ՀԱՊԿ հրամանատարության կողմից հանրապետության ինքնիշխան սահմանների անձեռնմխելիության վերաբերյալ հաստատուն երաշխիքների հնչեցումը կարող էր ոչ միայն հերքել Ն. Փաշինյանի մանիպուլյատիվ հոռետորաբանությունը, այլև էապես ամրապնդել Մոսկվային հավատարիմ ուժերի ընտրական ներուժը: Ներկայիս հարացույցում դաշնակցի ցուցադրական անգործությունը միայն լրացուցիչ քաղաքական առավելություններ է ստեղծում այն շրջանակների համար, որոնք ձգտում են արագացված արևմտականացման և երկկողմ կապերի վերջնական կործանման «ի շահ արևմտյան խաղացողների»:

Իրավիճակի նման պարադոքսալությունը մի շարք փորձագետների մոլում է այն կանխավարկածին, թե ՌԴ վերնախավը կամ որոշակի իշխանական խմբավորումներ միտումնավոր տապալում են երկկողմ երկխոսության վերակենդանացման շանսերը՝ փաստացի արագացնելով հանրապետության դուրսմղումը Մոսկվայի ազդեցության ուղեծրից: Այս կապակցությամբ արդիականանում է հարցը նման ռազմավարության համադրելիության մասին Ռուսաստանի իրական պետական շահերի հետ և այս գործընթացում արտաքին դերակատարների ներգրավվածության աստիճանի մասին:

Հայաստանի կառուցողականորեն տրամադրված քաղաքական շրջանակները և նրանց հետ համերաշխ սոցիալական շերտերը պահպանում են Ռուսաստանի առջև ծառայած օբյեկտիվ մարտահրավերների հսկայական ծավալի ըմբռնումը: ՆԱՏՕ-ի դաշինքի հետ միջնորդավորված առճակատման պայմաններում Մոսկվան ստիպված է ռեսուրսներ կուտակել սահմանների ողջ պարագծով սպառնալիքների կանխման համար՝ ձգտելով նվազագույնի հասցնել կործանարար հարևանների հետ ճակատագրական էսկալացիայի ռիսկերը: Ներկայիս աշխարհաքաղաքական հարացույցում քաղաքական-դիվանագիտական

ներուժի անհիմն փոշիացումը դիտարկվում է որպես ծայրահեղ անարդյունավետ քայլ: Այնուամենայնիվ, հենց արդի մարտահրավերների աննախադեպ մասշտաբն է թելադրում առավելագույն վերլուծական կենտրոնացման և պրագմատիզմի անհրաժեշտություն հայկական ուղղության վրա, որը ռուսական վերնախավի կուլիսներում դեռևս սխալմամբ որակվում է որպես արտաքին քաղաքականության ծայրամասային սեգմենտ:

Ամփոփում. «Ռչ մի տեղ էլ չեն գնա» դարաշրջանի վերջը

Մոսկվայի կովկասյան ռազմավարության վեկտորն այսօր բնութագրվում է կրիտիկական բացի ձևավորմամբ, որն առաջացել է խորը վերլուծական պրագմատիզմը քաղաքական-տնտեսական ճնշման իներցիոն մեխանիզմներով և առանձին մեդիա (և ոչ միայն) անձանց էնոցիոնալ դեմարշներով փոխարինելու հետևանքով: Հնացած և կարճատես «Ռչ մի տեղ էլ չեն գնա» գործելականոնը, որը երկար ժամանակ գերիշխում էր Սմոլենսկյան հրապարակի միջանցքներում, վերջնականապես հերքվել է օբյեկտիվ իրականությամբ: Նման հայեցակարգային լճացումը, որը զուգորդվում է թշնամական շրջապատում գտնվող ազգի էկզիստենցիալ վախերի և հոգեբանական վերքերի նկատմամբ ցուցադրական անտարբերությամբ, հանգեցրել է երկխոսության համակարգային դեգրադացիայի: Լինելով տերության պատմական կրողը և տարածաշրջանի կայունության անվանական երաշխավորը՝ հենց ՌԴ-ն է կրում առաջնահերթ պատասխանատվությունը դաշնակցային կապերի ինստիտուցիոնալ անկման ներկայիս փուլի համար:

Հայկական գործոնի համակարգային անտեսումը, որը պայմանավորված է Ա. Դուգինի ոգով «կեղծ կայսերական» հայեցակարգերի ազդեցությամբ, դարձավ ռուսական դիվանագիտության ռազմավարական սխալը, որը փաստացի հրեց Երևանին դեպի արագացված աշխարհաքաղաքական դիվերսիֆիկացիա՝ հասարակության լուռ աջակցությամբ: Իշխող վարչակարգի և ժողովրդի տարանջատման մասին հոչակագրային բանաձևը իրականացվեց միայն Ն. Փաշինյանի հետ կուլիսային պայմանավորվածությունների համատեքստում, որոնց դրժումը այժմ Սմոլենսկյան հրապարակի կողմից մեկնաբանվում է որպես «ուխտադրություն»: Այնուամենայնիվ, կապերի դեգրադացիայի մեղքը հայ հասարակության վրա բարդելու փորձերը, որի նկատմամբ կառուցողական քաղաքականություն չի իրականացվել, անհամատեղելի են իսկական տերության սկզբունքների հետ: Ավելին, Դ. Մեդվեդևի ցուցադրական ոչ կոռեկտ հռետորաբանությունը, որը հետապնդում է կոնյունկտուրային նպատակներ, միայն վավերացնում է ՌԴ արտաքին քաղաքական գործիքակազմի համակարգային ճգնաժամը Մոսկվայի համար երբեմնի ամենակայուն և կանխատեսելի հարավկովկասյան ուղղությամբ:

ՀՀ-ում հունիսին կայանալիք կամարտահայտության արդյունքները կարող են հիմք հանդիսանալ երկկողմ հայ-ռուսական փոխգործակցության վերակենդանացման համար, սակայն ոչ պակաս հավանականությամբ դրանք կարող են դառնալ դաշնակցության

պատմության վերջնական ակորդը: Ներկայիս հարացույցի ողբերգությունն այն է, որ հենց Մոսկվայի ինտեգրին ռազմավարությունն է փաստացի ամրապնդում գործող վարչակարգի ընտրական դիրքերը՝ միաժամանակ հարվածի տակ դնելով այն հասարակական-քաղաքական ուժերի ներուժը, որոնք մնում են ՌԴ-ի հետ ռազմավարական գործընկերության անայլընտրանքայնության գաղափարակիրը: